

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย

ในปัจจุบันการสื่อสารระหว่างบุคคลและในกลุ่มโดยใช้อุปกรณ์การสื่อสารสมัยใหม่อย่างโทรศัพท์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนไทยอย่างมาก โดยเฉพาะในสังคมคนเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานคร โทรศัพท์อาจเรียกได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 คงไม่ผิดนัก ยืนยันได้จากตัวเลขผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือโทรศัพท์มือถือในประเทศไทยรวมกว่า 50.3 ล้านเลขหมาย จากข้อมูลของ 3 เครือข่ายหลักของประเทศไทยอย่าง เอไอเอส ที่มีสถิติจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ถึง 22.5 ล้านเลขหมาย (www.investorrelations.ais.co.th, 2550) ดีแทคจำนวน 15.8 ล้านเลขหมาย (www.dtac.co.th, 2550) และ ทรูมูฟ จำนวนกว่า 12 ล้านเลขหมาย (www.truecrop.co.th, 2550) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากรของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2550 ที่มีประมาณ 63 ล้านคนนั้น เท่ากับว่าจำนวนหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทยคิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศเลยทีเดียว โดยเฉพาะประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีจำนวน 6,355,144 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2543 ข. สัมมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2543, ทั่วราชอาณาจักร. สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี) นั้น เป็นไปได้อย่างมากที่จะมีโทรศัพท์มือถือเกือบจะทุกคน และอาจมีบางคนที่มืโทรศัพท์มือถือใช้มากกว่า 1 หมายเลข

ช่องทางการสื่อสารสมัยใหม่อย่างโทรศัพท์ในปัจจุบัน จึงมีความเกี่ยวข้องกับการติดต่อประสานงาน และประสานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้อย่างมากในยุคของการทำงานที่แข่งกับเวลา และในสังคมที่วุ่นวายซับซ้อนขึ้น ผู้คนมีเวลาน้อยลง การเดินทางคมนาคม การจราจรติดขัดไม่สะดวกรวดเร็ว ช่องทางการสื่อสารอย่างโทรศัพท์จึงเหมือนเป็นตัวช่วยในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างปฏิเสธไม่ได้

นอกจากโทรศัพท์จะมีผลกับการดำเนินชีวิต การทำงาน เรื่องส่วนตัว รวมถึงไลฟ์สไตล์ของคนในสังคมแล้วนั้น ในปัจจุบันโทรศัพท์ยังมีอิทธิพลต่อระบบอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบของธุรกิจ การค้าการลงทุนต่างๆ มากมาย อาทิ การเติบโตของธุรกิจเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ธุรกิจโทรศัพท์มือถือ ธุรกิจการดาวน์โหลด เกม เสียงเรียกเข้า (Ring Tone) เสียงรอสาย (Caller Ring) บริการอินเทอร์เน็ตจากโทรศัพท์มือถือ (GPRS) เป็นช่องทางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนอย่างการส่งซิงค์สินค้าแบบ Delivery ที่ลูกค้าสามารถสั่งซื้อสินค้าผ่านทางโทรศัพท์ได้โดยไม่ต้องเดินทางไปจุด

จำหน่าย หรือระบบการบริการต่างๆ อย่างบริการข้อมูลข่าวสาร การจองตั๋ว การจองห้องพัก หรือแม้แต่การดูดวง ที่ในปัจจุบันสามารถทำได้โดยผ่านทางโทรศัพท์มือถือได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ โทรศัพท์ยังมีอิทธิพลแผ่ไปถึงอุตสาหกรรมภาพยนตร์ โฆษณา รวมถึงอุตสาหกรรมเพลงในประเทศไทยในยุคนี้ด้วย

เนื่องด้วยอุตสาหกรรมเพลงนั้นนับเป็นตลาดที่กว้างใหญ่และแผ่ขยายเข้าไปสอดแทรกอยู่ในทุกอุตสาหกรรมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นละครหรือภาพยนตร์ ที่ต้องมีเพลงประกอบเพื่อทำให้ละครหรือภาพยนตร์เรื่องนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและยังช่วยในเรื่องการประชาสัมพันธ์ละครหรือภาพยนตร์อีกด้วย ในวงการโฆษณานั้นว่า เพลงธีม (Theme Song) นั้นมีส่วนสำคัญในการสร้างอารมณ์และการจดจำให้กับหนังโฆษณาได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้เพลงยังเข้าไปมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ต่างๆ มากมาย อาทิ การรณรงค์เรื่องยาเสพติด เรื่องการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง หรือแม้กระทั่งองค์กรต่างๆ ในปัจจุบัน ก็ยังนิยมให้มีเพลงประจำองค์กรอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน บริษัทเอกชน รวมถึงพรรคการเมือง เพื่อประโยชน์ในเรื่องการสร้างความรักสามัคคี ภาคภูมิใจในองค์กร หรือประโยชน์ในด้านการประชาสัมพันธ์องค์กร จากที่กล่าวมานั้น จึงยืนยันได้ว่า อุตสาหกรรมเพลง เป็นอุตสาหกรรมที่ทรงอิทธิพลไม่น้อย

เมื่อ "เพลง" มีอิทธิพลต่อระบบต่างๆ ในสังคมดังกล่าว ส่วน "โทรศัพท์" ก็เป็นช่องทางในการสื่อสารที่มีอิทธิพลกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่า "โทรศัพท์" นั้นจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการสร้างสรรค์ "เพลง" ในปัจจุบันหรือไม่ อย่างไร และ "เพลง" ได้สะท้อนบทบาทของ "โทรศัพท์" มากน้อยเพียงใด เนื่องจากการผลิตเพลงในปัจจุบันนั้นมีความเป็นธุรกิจมากขึ้น มีช่องทางและโอกาสทางการค้ามากขึ้น จึงอาจเป็นเหตุปัจจัยสำคัญให้การสร้างสรรค์หรือประพันธ์เพลงขึ้นมาสักเพลงหนึ่ง มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรับสายโทรศัพท์ การรอสาย การส่งข้อความ อาจเป็นได้ว่าเนื้อหาเพลงในลักษณะนี้สามารถส่งเสริมการขายได้ โดยเฉพาะการได้รับส่วนแบ่งค่าลิขสิทธิ์จากการดาวน์โหลดเพลง นอกเหนือจากส่วนแบ่งของรายได้จากการขาย CD หรือ VCD ที่ไม่สามารถคาดหวังได้มากนัก ในยุคที่สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีอยู่มาก ประกอบกับพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภคในตลาดเพลงที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นในปัจจุบัน

โทรศัพท์จึงเป็นเหมือนปัจจัยที่ 5 ที่มีความจำเป็นและเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีอยู่ทั่วไป ทั้งในสถานที่สาธารณะต่างๆ องค์กร บริษัท ห้างร้าน บ้านเรือน รวมถึงบุคคลที่ในปัจจุบันนิยมมีโทรศัพท์เคลื่อนที่พกติดตัวไว้เพื่อให้สามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา จึงส่งผลให้เพลงไทยสากลในปัจจุบันที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านทางโทรศัพท์มีเพิ่มมากขึ้น เพราะเนื้อหาในเพลงสามารถ

สร้างความรู้สึกร่วมให้กับผู้ฟังซึ่งเคยมีประสบการณ์เช่นเดียวกับเนื้อหาของเพลงนั้นได้อย่างตรงใจ เพลงจึงสามารถสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมในยุคนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

นอกจาก "โทรศัพท์" แล้วนั้น การสื่อสารโทรคมนาคมอีกประเภทหนึ่งที่มีความนิยมและมีความสำคัญมากไม่แพ้กันในปัจจุบันคือ "อินเทอร์เน็ต" ซึ่งจากตัวเลขล่าสุดที่ทางศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ หรือเนคเทค ระบุว่า จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ณ สิ้นปี 2545 มีอยู่ทั้งสิ้นประมาณ 4.8 ล้านคน เป็นตัวเลขที่เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ที่มีจำนวน 3.5 ล้านคน และผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยนั้น แยกเป็นผู้ใช้ในเขตกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ ร้อยละ 90 ที่เหลือร้อยละ 10 กระจายอยู่ในพื้นที่ทั้งประเทศ ส่วนใหญ่ ใช้บริการอีเมล, ค้นหาข้อมูล, รูปภาพ และข้อมูลด้านบันเทิง เช่น เพลง ภาพยนตร์ เกม เป็นต้น ซึ่งปริมาณผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของไทยอยู่อันดับ 8 ของประเทศแถบเอเชีย และเป็น อันดับ 50-60 ของโลก (ศ.ดร.ศรีศักดิ์ จามรมาน นายกสมาคมคอมพิวเตอร์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2545)

ล่าสุดจากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในช่วงปี 2548 พบว่า จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย มีประมาณ 7.1 ล้านคน โดยกลุ่มอายุที่ใช้เน็ตมากที่สุดได้แก่ อายุระหว่าง 15-24 ปีคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 46.8 รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ ระหว่าง 25-34 ปีคิดเป็นร้อยละ 19.1 ดังนั้น จำนวนผู้ใช้เน็ตในประเทศไทยจึงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและกลายเป็นช่องทางการสื่อสารที่ใช้กันมากในปัจจุบัน

สำหรับอิทธิพลของ "อินเทอร์เน็ต" นั้น มีลักษณะใกล้เคียงกับ "โทรศัพท์" ในเรื่องการเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารของคนในสังคมปัจจุบัน ทำให้การติดต่อสื่อสารมีความสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น สามารถส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) สามารถสั่งซื้อสินค้า Delivery ผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้โดยที่ลูกค้าไม่ต้องเดินทางไปซื้อที่จุดจำหน่าย มีการให้บริการต่างๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตอย่างบริการข้อมูลข่าวสาร การจองตั๋ว การจองห้องพัก เช่นเดียวกับโทรศัพท์ ตลอดจนช่องทางธุรกิจการดาวโหลดต่างๆ ที่ปัจจุบันสามารถดาวน์โหลดทั้งเกมและเพลงผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน ทำให้แนวโน้มของการนำเรื่องราวของอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการสร้างสรรค์บทเพลงเริ่มมีมากขึ้น

เนื่องจากเพลงที่มีเนื้อหากล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตนั้นยังมีไม่มากนัก ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาเนื้อหาของเพลงที่กล่าวถึงโทรศัพท์เป็นหลัก แล้วนำเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตมาศึกษาร่วมด้วย ซึ่งคาดว่าในอนาคตเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตจะมีเพิ่มมากขึ้นไม่น้อยไปกว่าเพลงที่กล่าวถึงโทรศัพท์อย่างแน่นอน

ปัญหาคำวิจัย

1. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์ มีลักษณะเนื้อหาและการใช้ภาษาอย่างไร
2. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์มีกระบวนการสื่อสารและการสื่อความหมายอย่างไร
3. เหตุใด เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์จึงมีมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และได้รับความนิยมอย่างสูงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและภาษาในเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารและการสื่อความหมายของเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์ในปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเนื้อหาและภาษา รวมถึงกระบวนการสื่อสารและสื่อความหมายในเพลงไทยสากลที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์ และศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการสร้างสรรค์เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์รวมถึงเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตด้วย ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สถิติ วิจัย อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการสร้างสรรค์เพลง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงลักษณะของเนื้อหาและภาษาในเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์
2. เพื่อทราบถึงกระบวนการสื่อสารและการสื่อความหมายของเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์
3. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์ในปัจจุบัน

นิยามศัพท์

เพลงไทยสากล หมายถึง เพลงที่มีแนวดนตรีลักษณะเหมือนกับเพลงทางตะวันตก เช่น แนวนร็อก แนวป๊อป แนวเร๊ฟ แนวแดนซ์ เป็นต้น บันทึกด้วยโน้ตดนตรีสากล จังหวะของเพลงอาจเร็วหรือช้าก็ได้ แต่เนื้อร้องส่วนใหญ่ของเพลงจะต้องเป็นภาษาไทย

เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์ หมายถึง เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโทรศัพท์ เช่น การรอสาย, การรับสาย, การส่งข้อความ, เบอร์โทรศัพท์ เป็นต้น โดยในงานวิจัยนี้จะรวมถึง เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตด้วย เช่น การแชท (Chat), เอ็มเอสเอ็ม (MSN), อีเมล (E-Mail) เป็นต้น

เพลงไทยยอดนิยม หมายถึง เพลงไทยสากลที่ติดอันดับเพลงยอดนิยมของสถานีวิทยุ Hot Wave (FM 91.5), EFM (FM 93.5), FM MAX (FM 88.5), Fat Radio (FM 104.5) และ Virgin Hitz (FM 95.5) ในระหว่าง 1 มกราคม – 31 ธันวาคม 2550

เพลงอินดี้ หรือ เพลงนอกกระแส หมายถึง เพลงไทยสากลที่สร้างสรรค์และผลิตจากศิลปินอิสระ ที่ไม่ได้สังกัดค่ายเพลงใหญ่ เป็นเพลงที่มีช่องทางในการเผยแพร่ไม่มากนัก จึงมิได้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม

ผู้สร้างสรรค์เพลง หมายถึง นักแต่งเพลง ผู้เขียนคำร้อง ทำนอง เรียบเรียง หรือโปรดิวเซอร์ ผู้ผลิตเพลง เพื่อจำหน่ายหรือเผยแพร่